

NORGES VASSDRAGS- OG ENERGIDIREKTORAT (NVE)
Postboks 5091 Majorstua
0301 OSLO

Deres ref: 202504733
Vår ref: 2025/67849
Dato: 14.05.2025

Uttalelse - melding og forslag til konsekvensutredningsprogram - nye Aunfoss kraftverk - Grong

Vi viser til melding og forslag til utredningsprogram for nye Aunfoss kraftverk i Grong kommune, mottatt 14. mars 2025. Mattilsynet har fått utsatt frist til 14. mai 2025.

Meldingen beskriver tiltaket, hva som forventes av virkninger for miljø og samfunn, og gir et forslag til utredningsprogram for den kommende konsekvensutredningen.

Om Mattilsynet

Mattilsynet er en statlig sektormyndighet for områdene planter, helse og velferd hos fisk og dyr, mat og drikkevann. Som høringsinstans har vi i oppgave å bidra til å ivareta nasjonale og regionale interesser innenfor våre forvaltningsområder.

Oppsummering

Mattilsynet oppfatter at NTE Energi AS har laget et godt dokument med forslag til konsekvensutredninger.

Drikkevannskilder og deres nedbørsfelt er ikke omtalt i meldingen. Utbygging vedrører hovedsakelig innløp, utløp og deponi (avrenning) i utmark. Konsesjonæren må undersøke og sikre at *eventuelle* drikkevannskilder, deres nedbørsfelt og vannledninger som kan bli berørt, får tilstrekkelig beskyttelse.

Dyrevelferdsloven gjelder både tamme og viltlevende dyr, og den gjelder for alle inngrep i naturen som påvirker dyrevelferden. Mattilsynets særlige interessefelt er derfor knyttet til fagutredningen om «*vannmiljø og naturmangfold i vann*». Den vil ta opp påvirkninger på fisk i vassdraget og foreslå avbøtende tiltak.

Det er nevnt at ål er en del av artsmangfoldet. Det er ønskelig med en mer fylldig beskrivelse av de utfordringer ålen har i vassdraget.

Regelverk

I forbindelse med inngrep i naturen er Mattilsynet opptatt av hensynet til og behovet for nok og **trygt drikkevann, hindre smitte av dyresykdommer og god dyrevelferd**. Konsesjonæren har ansvar for å sikre at alle disse hensynene blir ivaretatt. Sentralt regelverk er matloven, drikkevannsforskriften, dyrehelseforskriften og dyrevelferdsloven.

Befolkningen skal være sikret nok og **trygt drikkevann**. Indirekte og direkte forurensing av drikkevann er forbudt etter § 4 i drikkevannsforskriften. Det pålegger derfor konsesjonæren å undersøke om det finnes drikkevannskilder og brønner i nærområdene til elven, som kan bli påvirket.

Påfylling av drivstoff, olje med mer må foregå på sikre områder. Det samme gjelder plassering og bruk av mobile sanitæranlegg. Et mulig oljeutslipp i en drikkevannskilde kan medføre store og langvarige konsekvenser.

Ved tiltak langs og i elver og vassdrag, må konsesjonæren forsikre seg om at maskiner, redskap og annet utstyr ikke bringer med seg **smittsomme fiskesykdommer**. Et eksempel er parasitten *Gyrodactylus salaris*. Når maskiner og redskap brukes i forskjellige vassdrag, kan det være aktuelt å vaske og om nødvendig desinfisere disse. Konsesjonæren må ta kontakt med Mattilsynet ved spørsmål om behov og gjennomføring.

Mattilsynet har som oppgave å føre tilsyn med **etterlevelse av dyrevelferdsloven**. Konsesjonæren må undersøke om inngrepet og aktivitet/drift for øvrig, vil sette fisk og andre dyr i fare for unødige belastninger. Dersom det er slik fare, skal det iverksettes avbøtende tiltak.

At hensynet til dyrevelferd er relevant, kommer tydelig til uttrykk i naturmangfoldloven og forarbeidene til dyrevelferdsloven. I naturmangfoldsoven § 15 er det påbudt å unngå; *«[u]nødig skade og lidelse på viltlevende dyr og deres reir, bo eller hi»*.

I forarbeidene¹ til dyrevelferdsloven står det; *«[V]ed planlegging av større godkjenningspliktige inngrep i naturen og anlegg m.m. kreves utredning av konsekvenser for miljø, naturressurser eller samfunn [...] Dyrevelferdsmessige hensyn er et av flere forhold som naturlig vil inngå i en slik konsekvensutredning etter innspill fra relevant fagmiljø i forbindelse med høring av plan- eller utredningsprogram»*.

Naturmangfoldloven setter en minimums *«dyrevelferdsstandard»* og reglene i dyrevelferdsloven må oppfattes å være en forsterking av den generelle standarden.

Dyrevelferdsloven gir Mattilsynet hjemmel til å føre tilsyn og fatte vedtak. Tilsynsdivisjon akvakultur har laget et eget skriv om dyrevelferdsloven og hvordan regelverket skal forstås. Skrivet er vedlagt.

¹ Ot. prp. nr. 15 (2008-2009) punkt 2.2.13.4.

Observasjoner

Konsesjonæren skriver i meldingen at; «En utvidelse av Aunfoss kraftverk forventes særlig å få virkninger for naturmangfold og vannmiljø, landskap, friluftsliv, klimagassutslipp og samfunn.»

«Namsenvassdraget er et nasjonalt laksevassdrag, og det største og viktigste vassdraget i vannområdet med samme navn. Nasjonale laksevassdrag er en forvaltningsordning for å gi de viktigste laksebestandene i Norge særlig beskyttelse og prioritet. I disse vassdragene er det i utgangspunktet ikke tillatt med nye inngrep og aktiviteter som kan skade villaksen. Miljøforbedrende tiltak for å avbøte miljøvirkninger av vassdragsreguleringer gis særlig prioritet i de nasjonale laksevassdragene.»

«Namsen er naturlig lakseførende opp til Nedre Fiskumfoss. Med laksetrapp opp Nedre Fiskumfoss og Øvre Fiskumfoss, er lakseførende strekning forlenget opp til Aunfoss. Oppstrøms Aunfoss er det registrert småblank (namsblank - dverglaks), og i sonen mellom Nedre Fiskumfoss og Aunfoss er det registrert både småblank, anadrom laks og kryssninger mellom disse. Denne sonen omtales derfor som en hybridsone. Ellers er det registrert ørret, ørekyt, stingsild og ål i vassdraget.»

«Basert på plankartet til Grong kommune er arealene som inngår i tiltaksområdet utlagt til LNFR-areal (landbruk- natur- og frilufts formål samt reindrift).»

«Av arter av nasjonal forvaltningsinteresse er det i tiltaksområdet registrert elvemusling (sårbar) i Namsen både oppstrøms og nedstrøms Aunfoss, men ikke mellom inntak og utløp. Det er anadrom laks (nær truet) opp til utløpet for Aunfoss, og småblank (elvebundet underart av laks) både oppstrøms og nedstrøms Aunfoss. Ørekyt er en fremmed art i vassdraget.»

«Det er over mange år forsket på småblank, der det framholdes at bestandene er betydelig redusert med forklaringer knyttet til kraftutbyggingen av Namsenvassdraget. Det forventes at slipp av minstevannføring vil bli et sentralt punkt i konsesjonssaken for Aunfoss. I tillegg vil det sannsynligvis bli fokus på de tekniske arrangementene i kraftverket med tanke på vandring/nedslipp av fisk i området.»

«Vannmiljø og naturmangfold i vann foreslås nærmere konsekvens utredet.. Utredningen skal gjøres i henhold til metodikken i håndbok M-1941. Utredningen skal baseres på eksisterende kunnskap, supplert med ny kartlegging og prøvetaking i nødvendig omfang. Vurderinger knyttet til arter skal ha særlig fokus på småblank, anadrom laks og elvemusling. Befaring og kartlegging i felt skal utføres innenfor perioden april – september.»

Under kapittel om avbøtende tiltak skriver konsesjonæren videre; «Minstevannføring skal vurderes i fagutredningen for vannmiljø og naturmangfold i vann. Et minimum minstevannføring på 1 m³ /s i sommerhalvåret skal legges til grunn som basis/planlegges uansett gjennomført. Tiltak for å sikre nedvandring av fisk skal vurderes i fagutredningen for vannmiljø og naturmangfold i vann. Habitattiltak og andre mulige tiltak for å utvide og forbedre leveområdene for laks (primært småblank) mellom dam Aunfoss og utløpet skal vurderes i fagutredningen for vannmiljø og naturmangfold i vann.»

Konklusjon

Drift og utbygging/etablering av et vannkraftverk vil opplagt endre forholdene og påvirke livet i elven/sjøen/vassdrag.

Etablering og drift av et vannkraftverk nær en drikkevannskilde vil kunne forandre risikobildet vesentlig. Dersom det finnes vannverk som kan bli berørt, er det viktig at vannverkseier informeres om risikoen ved vannkraftverket for å kunne revidere egen farekartlegging og beskyttelsestiltak.

Dyrevelferdsloven stiller krav til virksomheter at de skal hindre fare for påkjenninger og belastninger for fisk, her skade og død, som er unødvendige og uakseptable. Dersom det er slike farer, har eieren plikt til å vurdere om belastningene for fisken er "unødige" etter

dyrevelferdsloven § 3, og videre hvilke tiltak som er mulige for å utelukke eller redusere belastningene.

Dette bør komme fram i de konsekvensutredninger som skal initieres. NTE Energi AS vil få kompetanse på mulige belastninger for villfisken og få føringer for aktuelle tiltak som kan avbøte forholdene.

I konsesjonærens oppsummering, i neste runde, er det ønskelig at virksomheten er tydelige på hvilke avbøtende tiltak som eventuelt oppfattes å være nødvendige.

Med hilsen

Geir Arne Ystmark
avdelingsleder

Geir Arne Ystmark
avdelingssjef

Dokumentet er godkjent elektronisk / This document has been electronically approved

Vedlegg:
Informasjon om dyrevelferdsloven